

L'assetjament espanyol de la costa catalana: una pràctica que ve de lluny

Autor: Natàlia Barenys

Data de publicació: 06-11-2014

A pocs dies de la consulta del 9 de novembre, arriba al port de Barcelona la fragata Cristóbal Colón, amb plena capacitat operativa militar, fet que té uns antecedents semblants al 1907

Arran del fet que, a pocs dies de la celebració de la consulta del 9 de novembre, la fragata Cristóbal Colón, amb plena capacitat operativa militar, hagi atracat al Port de Barcelona, en una escala de descans, i amb la possibilitat de ser visitada, és oportú recordar uns esdeveniments de fa un centenar d'anys, amb els quals manté un fort paral·lelisme.

L'oli aquí reproduït, de Juan Martínez Abades, datat el 1907 i titulat Vista de Barcelona des del port, és un retrat del creuer Carlos V, realitzat mentre va romandre amarrat al port de la capital catalana. S'hi observa una comitiva que es disposa a pujar a bord, des d'una golondrina. Entre els personatges es distingeix algun hàbit eclesiàstic. Al fons, una vista de Barcelona, amb el monument a Colom, el perfil de la muntanya del Tibidabo i la torre octogonal del campanar de l'església de Santa Maria del Pi.

Per què va arribar aquest buc de guerra al port de Barcelona en una data tan significativa per a Catalunya com ho va ser el 1907?

El Carlos V va estar atracat al port de Barcelona, entre el 9 de febrer i el 12 de juliol de 1907. Procedia de Cadis, feia 10.000 tones, i arribà a Barcelona amb l'ensena de Juan José de la Matta y Montes, comandant general de l'esquadra d'instrucció. Oficialment, es donà com a justificació de la seva arribada la necessitat de reparar les tapes de condensadors de les seves màquines, operació que havia d'efectuar la Maquinista Terrestre i Marítima. Poc després d'arribar, el general Matta va baixar a terra, i va visitar el comandant de Marina, José María Jiménez Franco (capità del port de Barcelona), el capità general Arsenio Linares, i altres autoritats. S'esperava que al cap de pocs dies arribessin, amb l'objectiu d'unir-se al Carlos V, les altres unitats que constituïen l'esquadra.

Des de 1900 el port de Barcelona estava en plena eclosió comercial, i en l'àmbit polític, l'assalt de la redacció del setmanari Cu-cut per part de militars espanyols temorosos del separatisme català, i la consegüent Ley de Jurisdicciones, foren les causes de la creació de Solidaritat Catalana, que seria objecte d'actes violents per part de lerrouxistes, des de gener de 1907. El 20 d'abril hi hagué un atemptat contra Cambó, de la Lliga, i Salmerón, d'Unió Republicana, ambdós components de Solidaritat, que a Catalunya guanyaria les eleccions generals espanyoles aquell mateix any. Davant la imminència de les eleccions, des del govern de Madrid es va pensar de suspendre les garanties constitucionals a Barcelona, i es va procedir a concentrar allí la guàrdia civil. Per la seva banda, el ministre de Marina adoptà com a mesura la concentració al port de Barcelona del creuer Carlos V, seguit del Numancia, el Princesa de Asturias i l'Extremadura. Aquesta, doncs, era la raó de fons de la presència a Barcelona del Carlos V.

El 23 d'abril, el Princesa de Asturias salpà de Cartagena per efectuar proves de telegrafia sense fils amb el Cataluña, i després es va dirigir cap a Barcelona, per tal de repetir exercicis similars amb el Carlos V. Segons informació extreta del diari ABC (28/04/1907), el 27 d'abril, els creuers Carlos V i Princesa de Asturias, atracats a Barcelona, continuaven realitzant experiments de telegrafia sense fils amb els aparells inventats pel telegrafista espanyol Matías Balsera y Rodríguez. A la dàrsena de l'arsenal de Cartagena s'havien verificat les proves oficials de l'invent de Matías Balsera, i va quedar demostrada la possibilitat de fer esclatar un torpede fix per mitjà d'ones hertzianes, sense necessitat dels cables que s'utilitzaven en els torpedes d'aleshores. Les proves van resultar satisfactòries. Matías Balsera va ser molt felicitat. Va arribar també a Barcelona el buc Extremadura. Paral·lelament, el 27 d'abril, el Numancia practicava exercicis de canó a Alcúdia, amb la intenció de dirigir-se a Barcelona. El Princesa de Asturias feia exercicis de comunicació amb el Numancia, en el mateix port d' Alcúdia, a través del sistema de telegrafia sense fils de Balsera.

L'invent de Balsera consistia a sintonitzar els aparells d'una esquadrilla de vaixells preparats per disparar torpedes, amb els de l'estació transmissora, situada a la costa. Aquells únicament podien moure's i disparar quan aquesta els ho proposés. Una altra de les possibilitats que oferia era fer esclatar un torpede fix, per mitjà de les ones hertzianes, i suprimir, com a conseqüència, els cables conductors necessaris en els torpedes per enviar-los des de terra el corrent que els fa explotar.

Durant el temps que el creuer va romandre fondejat al port de Barcelona, el comandant Matta aprofità per participar en celebracions i esdeveniments diversos, destinats a reforçar la imatge de la Marina, la Casa Reial i l'Església, tals com la Imposició de creus als artillers ferits en desactivar una bomba al Camp de la Bota, el 14 d'abril, amb la presència del capità general, el comandant del Carlos V, i el bisbe; o també, la celebració del naixement del príncep hereu, Alfons de Borbó, fill d'Alfons XIII i Victòria Eugènia, el 10 de maig, moment en què el Princesa de Asturias disparà la salva de 21 canonades i empavesà els pals, cosa que també féu el Carlos V; o com quan el comandant formà part del jurat de les regates organitzades al port de Barcelona, el 9 de juliol.

El 2 de juliol s'acabaren les obres del Carlos V, i es va reorganitzar de nou l'esquadra d'instrucció a càrrec del general Matta. I el 12 de juliol, a les nou del matí, el buc sortia del port de Barcelona, rumb a Cartagena.

Natàlia Barenys

Llicenciada en Història de l'Art